

RECENZJA

w przewodzie habilitacyjnym

dra Mariusza Bidzińskiego

I. W niniejszej recenzji ocenie poddaję dorobek naukowy Pana Mariusza Bidzińskiego, który uzyskał stopień doktora w 2008 r. na podstawie rozprawy doktorskiej *Jawność finansowania partii politycznych. Podstawy konstytucyjne i praktyka*. Praca została napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Marka Chmaja i zrecenzowana została przez prof. dr hab. Marię Kruk Jarosz oraz prof. dra hab. Krzysztofa Skotnickiego.

W recenzji kolejno omówione zostaną: osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny (II.), istotna aktywność naukowa habilitanta (III.), współpraca międzynarodowa (IV.), dorobek dydaktyczny i popularyzatorski (V.) oraz uzyskane nagrody i granty (VI.). W końcowej części przedstawię konkluzję w zakresie recenzowanego dorobku.

II. Osiągnięcia naukowe przedstawione do oceny nosi tytuł *Ustrój miasta stołecznego Warszawy* i ukazało się w 2018 roku w Wydawnictwie Adam Marszałek. Ustawowym wymaganiem jest, aby stanowiło ono znaczny wkład w rozwój dyscypliny. Ocena dzieła wymaga jednak wcześniejszego omówienia.

Przystępując do oceny monografii należy zauważyć, że nie jest ona obszerna - liczy 300 stron. Oczywiście jest to jedynie element deskrypcji dzieła nie zaś punkt odniesienia przy ocenie. Kryterium ilościowe nie powinno być bowiem decydujące. Książka składa się z pięciu rozdziałów, które zostały logicznie usystematyzowane. Opatrzona jest wstępem oraz zakończeniem, w którym zawarte zostały uwagi *de lege ferenda*. Tytuł rozprawy został jasno sformułowany i nie budzi zastrzeżeń.

Ocena dorobku habilitacyjnego wymaga odniesień kwalitatywnych. Przy czym zakładam pluralizm w zakresie merytorycznej formuły kształtującej rozwój naukowy osób zajmujących się prawem. Z jednej strony bowiem nacisk może zostać położony na rozwój teoretyczny, z drugiej zaś na praktyczne wykorzystanie dogmatyki. Traktuję te ścieżki równoważnie, choć zakładam jako niezbędne przenikanie się podejść w pewnym zakresie. W kontekście dorobku dra M. Bidzińskiego pragnę zauważyć, że z należyтым rozmysłem obrał on ścieżkę dogmatyczną. Habilitant skupia się bowiem na analizie: już nieobowiązujących przepisów w części historycznej opracowania, zastanych regulacji normatywnych w części zasadniczej pracy oraz pożądanych rozwiązań prawnych w przyszłym ustawodawstwie co czyni w podsumowaniu. Założenie to zgodne jest z profilem zawodowym habilitanta, który jest czynnym radcą prawnym. Zna zatem praktyczne problemy stosowania regulacji prawnych i stara się swoim dorobkiem naukowym rozwiewać wątpliwości praktyków, skłaniać do namysłu teoretyków oraz postulować odpowiednie działania legislacyjne. W tym kontekście nie dziwią jedynie incydentalne odwołania do teoretycznych aspektów samorządu terytorialnego w ocenianej monografii. Autor nie tworzy bowiem teorii, a jedynie czyni użytek z już istniejących. Konsekwencją przyjętego profilowania pracy jest częste odwoływanie się do kwestii działania regulacji prawnych w praktyce na bazie orzecznictwa sądów administracyjnych i Trybunału Konstytucyjnego (zwłaszcza rozdziały III - V). Oceniając pracę biorę więc pod uwagę tę szczególną specyfikę działalności naukowej habilitanta.

Niemniej jednak, pragnę dodać, że nie zawsze przyjęta przez Autora perspektywa praktyczna wydaje się wystarczająca. Teorie są bowiem potrzebne do tego, aby zapewnić określony stopień ogólności normom prawnym. Przepisy nie mogą być przecież kazuistyczne ani zbyt szczegółowe. Ustalenia teoretyczne służą przecież do właściwego odczytywania wzorców postępowania, ustalania tych wzorców przy braku szczegółowych rozwiązań prawnych oraz kierunkowania praktyki organów stosujących obowiązujące przepisy prawa. Przykładem niedostatecznego uwzględnienia perspektywy teoretycznej jest kwestia stołecznego charakteru danego miasta. Autor wskazał jako kluczowy wyznacznik takiego charakteru nazwanie stolicy w konstytucji. Warto byłoby jednak stworzyć, także w kontekście porównawczym, pewną definicję opisową „stołeczności”. W ten sposób habilitant mógłby osiągnąć zupełnie inny rezultat w odniesieniu przykładowo do Amsterdamu, który jest wprowadzie wskazany w Konstytucji Holandii z 1814 r. jako historyczna stolica kraju i miejsce zaprzysiężenia monarchy, niemniej jednak centrum życia politycznego (siedziba parlamentu, rządu, monarchy i innych głównych organów państwa) jest Haga (s. 65-67). Podobne rozwiązania są przecież stosowane w innych krajach, np. w Niemczech, gdzie FTK siedzibę swoją ma w Karlsruhe. Rozdzielono tym samym kluczowe instytucje państwowe ich siedziby w odrębnych miastach. Podobna dyskusja odbyła się także w Polsce co do potrzeby skupienia wszystkich instytucji państwowych i militarnych w Warszawie (np. znaczna część dowódczych jednostek NATO w Polsce ma swoją siedzibę w Bydgoszczy). Z punktu

widzenia tematyki opracowania wydaje się to kluczowa kwestia. Rodzi to dalsze pytania: co odróżnia stolicę od innych miast (w tym metropolii)?, czy też: co uzasadnia odmienne traktowanie stolicy od innych miejscowości w kraju?, inaczej: co czyni stolicę szczególnym miejscem?

Niewątpliwie interesująco przedstawił habilitant kwestie związane ze zmianami ustroju miasta stołecznego Warszawy w czasie oraz mankamentami poszczególnych rozwiązań prawnych. Jak wskazuje dr M. Bidziński w rozdziale II monografii, kolejne regulacje ustroju miasta stołecznego Warszawy dalekie były od doskonałości i w dalszym ciągu powodują wątpliwości. Zwłaszcza ostatnio istotna jest sfera relacji pomiędzy organami samorządowymi a rządowymi, choćby w kwestii budowy pomników czy organizacji uroczystości państwowych, choć problem ten wyrasta poza Warszawę (np. uroczystości poświęcone wybuchowi II wojny światowej na Westerplatte). Zgadzam się z habilitantem, że kwestia wskazanych relacji powinna zostać ostatecznie rozwiązana. Należy jednak zdawać sobie sprawę z problemów, które rodzi współdziałanie organów uwzględniających kierunkowo inne cele (samorząd – państwo). Niewątpliwie problemy te skupiają się właśnie w mieście stołecznym. W tym też zakresie, a zwłaszcza w kontekście zadań Warszawy oraz jego jednostek pomocniczych warto byłoby uwzględnić konstytucyjną zasadę subsydiarności, aby przesądzić ustawowo o przypisywaniu poszczególnych zadań określonym podmiotom. Uwypukliłoby to niewątpliwie argumentację habilitanta w kwestii wzmocnienia niezależności miasta kosztem ingerencji nadzorczej wojewody mazowieckiego (s. 256-257).

W kontekście historycznie obowiązujących modeli ustrojowych Warszawy dr M. Bidziński słusznie podnosi, że ustawodawcy brakowało klarownych wizji miasta oraz myślenia strategicznego o jego roli. Jest to, niestety, uwaga ponadczasowa i, moim zdaniem, nie do przewyciężenia bez zmiany sposobu myślenia o relacjach państwo-samorząd-jednostka. Ostatnie wybory samorządowe pokazały siłę samorządności w Polsce, co może więc wróżyć pewną zmianę środka ciężkości właśnie w sposobie postrzegania wskazanej trójelementowej relacji. Pragnę także zauważyć, że przedstawione przez habilitanta uwagi co do przyszłych rozwiązań normatywnych mogą być z powodzeniem ekstrapolowane na samorząd terytorialny jako taki. Zwłaszcza kwestie modernizacji infrastrukturalnej, zrównoważonego rozwoju oraz kwestii zwiększenia środków budżetowych wydają się uniwersalnymi problemami wszystkich miast, miasteczek i miejscowości. Wskazują one na rozmiar problemów do rozwiązania w praktyce.

W ocenie pomijam całkowicie uwagi dotyczące edytorskiej strony dzieła, gdyż w istocie kierowane być one powinny do wydawcy, nie zaś do habilitanta.

Wydaje się więc, że przedstawiona przez Pana dra M. Bidzińskiego monografia stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny biorąc pod uwagę jej nakierowanie na rozwiązywanie problemów z zakresu praktyki stosowania prawa.

III. W zakresie aktywności naukowej habilitant wskazał kilka obszarów swoich zainteresowań, w ramach których prowadził badania naukowe i ogłaszał ich wyniki.

Pierwszy z nich dotyczy ustroju miasta stołecznego Warszawy oraz kwestii samorządowych. Oprócz monografii znalazły się w tym obszarze takie publikacje, jak: *Ustrój miasta stołecznego Warszawy*, *Aparat administracyjny samorządu terytorialnego i jednostki pomocnicze gmin*, *Formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego* [w:] Prawo samorządu terytorialnego, red. M. Chmaj, Warszawa 2013; *Administracja terenowa pozadziałowa* [w:] Administracja rządowa w Polsce, red. M. Chmaj, Warszawa 2012; *Urząd gminy*, [w:] Status prawny gminy, red. M. Chmaj, Warszawa 2012; *Pracownicy samorządowi, Sądowa kontrola i ochrona samorządu terytorialnego* [w:] Prawo samorządu terytorialnego, red. M. Chmaj, Warszawa 2013; *Organizacja urzędu wojewódzkiego* [w:] Status Prawny Wojewody, red. Marek Chmaj, Warszawa 2005.

Drugi obszar dotyczy administracyjnych aspektów funkcjonowania organów państwa i jednostek samorządu terytorialnego. W tym zakresie ukazały się następujące publikacje wspólne i samodzielne: M. Bidziński, M. Chmaj, B. Uliasz, *Ustawa o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa – aspekt konstytucyjnoprawny*, Warszawa 2017; M. Bidziński, M. Chmaj, *Oddziaływanie portów lotniczych na sposób korzystania z nieruchomości. Studium Mazowsza*, Warszawa 2015; M. Bidziński, M. Chmaj, *Prawne aspekty finansowania opieki nad zabytkami*, [w:] Prawna ochrona zabytków, (red.) T. Gardocka, J. Sobczak, Warszawa 2010; M. Bidziński, *Polski Komitet Normalizacyjny, Urząd Dozoru Technicznego, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej* [w:] Administracja Publiczna. Ustrój administracji państwowej centralnej. Komentarz (Tom I), red. B. Szmulik, K. Miaskowska-Daszkiewicz, Warszawa 2012; M. Bidziński, *Problematyka deregulacji w zakresie liberalizowania przepisów związanych z pozaaplikacyjnymi ścieżkami dostępu do zawodu radcy prawnego w kontekście postanowień art. 17 Konstytucji RP*, Przegląd Prawa Konstytucyjnego 2014, nr 4; M. Bidziński, *Kontrola i nadzór nad polskimi związkami sportowymi* [w:] (red.) T. Gardocka, D. Jagiełło, Problemy prawne na styku sportu i medycyny, Warszawa 2015.

Trzeci obszar obejmują publikacje dotyczące działalności leczniczej i prawa medycznego: *Odpowiedzialność i kontrola podmiotów leczniczych*, [w:] (red.) T. Gardocka, D. Jagiełło, Prawo karne medyczne, Warszawa 2016, Wydawnictwo C.H. Beck, s. 28 – 37; *Ustawa o wykonywaniu*

działalności leczniczej – rozważania konstytucyjnoprawne, [w:] (red.) J. Sobczak, M. Reshef, *Nowe procedury medyczne a prawo*, Toruń 2016, Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 76 – 85.

Czwarty obszar dotyczy realizacji konstytucyjnych prawa i wolności, w tym m.in. w zakresie zasady pluralizmu politycznego, ochrony prywatności czy też dostępu do informacji publicznej. Habilitant opublikował w tym zakresie następujące wspólne i samodzielne prace: M. Bidziński, M. Chmaj, P. Szustakiewicz, *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, Warszawa 2018; M. Bidziński, *Finansowanie partii politycznych w Polsce. Studium porównawcze*, Warszawa 2011 (jest to publikacja „podoktoratowa”, która była przedmiotem odrębnej oceny); M. Bidziński: *Konstytucyjny dostęp do informacji publicznej*, [w:] *Przegląd Prawa Konstytucyjnego*, vol. 4/20, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012; M. Bidziński: *Kompetencje Państwowej Komisji Wyborczej w zakresie nadzoru i kontroli nad finansowaniem partii politycznych*, [w:] *Aktualne problemy prawa wyborczego* (red.) B. Banaszak, A. Bisztyga, A. Feji-Paszkiewicz, *Acto Iuridica Lebusana*, vol. 1, Zielona Góra 2015; M. Bidziński, *Znaczenie finansowania polityki w kontekście demokratycznych wartości*, [w:] *Rosja i jej sąsiedzi. Studia i szkice*, (red.) S. Gardocki, Toruń 2015; M. Bidziński, *The constitutional conditions and models of political party funding*, *Przegląd Prawa Konstytucyjnego* 2015 Nr 6 (28), Toruń 2015; M. Bidziński, M. Chmaj, *Konstytucyjne gwarancje ochrony małżeństwa, rodziny i rodzicielstwa oraz równości, a Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, (w:) *Gwarancje ochrony konstytucyjnych praw i wolności jednostki* (red.) H. Izdebski, M. Komorowski, M. Pisz, Warszawa 2016; M. Bidziński, M. Chmaj, *Nowa ustawa o Trybunale Konstytucyjnym. Komentarz*, (w:) L. Garlicki, M. Derlatka, M. Wiącek, *Na straży państwa prawa. Trzydzieści lat orzecznictwa Trybunału konstytucyjnego*, Warszawa 2016; M. Bidziński, *Wolność zgromadzeń publicznych. Uprawnienie czy fikcja?*, [w:] (red.) *Wymiar wolności w prawie administracyjnym* (red.) M. Rogalski, Warszawa 2018; M. Bidziński, *Odpowiedzialność za brak udostępnienia informacji w trybie dostępu do informacji*, *Informacja w administracji publicznej* Nr 1/2015, Warszawa 2015; M. Bidziński, *Odpowiedzialność za nieprawidłową ochronę danych osobowych*, *Informacja w administracji publicznej* Nr 2/2015, Warszawa 2015.

W piątym obszarze dotyczącym procedur administracyjnych i sądowych immanentnie związanych z działaniem administracji publicznej oraz w zakresie prawa gospodarczego ukazały się takie publikacje jak: *Pojęcia, istota i zasady prawa gospodarczego*, (w:) M. Bidziński, D. Jagiełło (red.), *Prawo gospodarcze - zagadnienia wybrane*, Warszawa 2016; *Strony postępowania i osoby biorące udział w postępowaniu na prawach strony*, [w:] *Postępowanie administracyjne. Poradnik praktyczny*, (red.) P. Szustakiewicz, Warszawa 2009; *Czynności związane z przygotowaniem i przebiegiem postępowania*, [w:] *Postępowanie administracyjne. Poradnik praktyczny*, (red.) P. Szustakiewicz, Warszawa 2009; *Postępowanie drugoinstancyjne*, [w:] *Postępowanie*

administracyjne. Poradnik praktyczny, (red.) P. Szustakiewicz, Warszawa 2009; *Liberalizacja oraz dostosowanie przepisów prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi do oczekiwań społecznych*, [w:] X lat funkcjonowania dwuinstancyjnego sądownictwa w Polsce – wnioski de lege lata i de lege ferenda, red. J. Czerw, A. Żywicka, Lublin 2014; *Aukcje elektroniczne dają 30% oszczędności*, Inwestycje Publiczne, Warszawa 2013 (kwiecień); *Afera z odpadami wpłynie na budżety samorządów*, Inwestycje Publiczne, Warszawa 2013 (Lipiec); *Zapłata po terminie oznacza płacenie odsetek za zwłokę*, Inwestycje Publiczne, Warszawa 2013 (Sierpień – Październik); *Zmiana ustawy OOS*, Energetyka Wodna, Warszawa 2015.

Szósty obszar związany jest z pozycją ustrojową konstytucyjnych organów władzy. W tym zakresie habilitant opublikował wspólnie lub samodzielnie: M. Bidziński, *Pozycja ustrojowa Prezydenta Republiki Kazachstanu*, (w:) M. Bidziński, J. Marszałek Kawa (red.), Społeczeństwo i prawo w państwach azjatyckich, Toruń 2016; M. Bidziński, *Pozycja ustrojowa Prezydenta Kazachstanu na tle porównawczym*, [w:] Kazachstan – Polska. Wybrane zagadnienia ustrojowe, społeczne i edukacyjne, (red.) A. Bisztyga, P. Zientarski, Toruń 2017; M. Bidziński, J. Marszałek – Kawa, *Wstęp*, (w:) Systemy polityczne i kultura prawna państw azjatyckich, M. Bidziński, J. Marszałek – Kawa (red.), Toruń 2018.

Oceniając dorobek habilitanta należy zauważyć, że jest on znaczny ilościowo oraz szeroki, jeśli chodzi o poruszane zagadnienia. Habilitant, co do zasady, publikuje w dobrych i bardzo dobrych, krajowych wydawnictwach (np. C.H.Beck) i czasopismach (np. Przegląd Prawa Konstytucyjnego). Część opracowań jest o tyle ważna, że dotyczy kwestii, które nie znalazły się w obszarze zainteresowania doktryny prawa. Habilitant opracował pewne zagadnienia jako pierwszy lub jeden z nielicznych. Wskazać tu można przykładowo następujące publikacje: M. Bidziński, M. Chmaj, B. Uliasz, *Ustawa o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa – aspekt konstytucyjnoprawny*, Warszawa 2017; M. Bidziński, M. Chmaj, *Oddziaływanie portów lotniczych na sposób korzystania z nieruchomości. Studium Mazowsza*, Warszawa 2015. Tylko jeden artykuł został opublikowany w j. angielskim.

Doniosłość dorobku wyznaczana jest jego praktycznym charakterem. W opracowaniach, które w znacznej mierze mają charakter komentarza do obowiązujących przepisów prawa habilitant szeroko wykorzystuje orzecznictwo sądowe, zwłaszcza sądów administracyjnych oraz TK. Charakter tych opracowań zgodny jest z zainteresowaniami zawodowymi dra M. Bidzińskiego i cenny dla osób wykonujących zawody prawnicze oraz stosujących przepisy prawa na co dzień.

Dr M. Bidziński wykazuje także aktywność konferencyjną. Bierze udział głównie w konferencjach w Polsce, niewątpliwie jednak większość z nich odbywa się w prestiżowych ośrodkach (np. UMK w Toruniu), bądź ma charakter międzynarodowy (np. kolejne edycje

Międzynarodowego Kongresu Azjatyckiego). Habilitant uczestniczy w konferencjach czynnie wygłaszając referaty i w ten sposób ogłaszając wyniki badań. W ramach programu Erasmus dr M. Bidziński odbył wyjazd naukowy połączony z wygłoszeniem wykładu.

Habilitant wykazał się zatem istotną aktywnością naukową niezbędną w procedurze habilitacyjnej.

IV. Habilitant wykazał się współpracą międzynarodową, na którą składa się wyjazd naukowo-dydaktyczny na Uniwersytet w Koszycach w 2015 r. oraz wyjazd naukowy (Erasmus) na Uniwersytet w Sassari połączony z wykładami w 2017 r.

V. W ramach dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego należy zauważyć, że dr M. Bidziński zatrudniony jest na stanowisku adiunkta oraz pełnomocnika dziekana ds. studiów doktoranckich na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego w Warszawie. Jest promotorem i recenzentem kilkudziesięciu prac magisterskich i licencjackich.

Na uczelni pełni, między innymi, funkcje:

- opiekuna i tutora studentów na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne, prawo w biznesie oraz prawo;
- członka Rady Wydziału Prawa SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny – przedstawiciela niesamodzielnych pracowników naukowych;
- Rzecznika Dyscyplinarnego ds. Studentów i Doktorantów SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny.

W ramach popularyzacji nauki opublikował 100 komentarzy i artykułów dotyczący aktualnych wydarzeń politycznych, zmian prawnych oraz nowych rozwiązań naukowych w mediach, w tym w prasie, dziennikach, telewizji i w radio.

VI. Niestety habilitant nie wykazał udziału w grantach krajowych i zagranicznych, ani uzyskanych nagród.

VII. W **konkluzji** pragnę zauważyć, że osiągnięcia naukowe przedstawione przez habilitanta stanowi **znaczny** wkład w rozwój dogmatyki prawa. Habilitant wykazał się **istotną** aktywnością

naukową, jeśli chodzi o aspekt kwantytatywny. Widoczny jest także progres w zakresie rozważań dogmatycznych w materiałach przedstawionych do recenzji oraz ich **istotne** znaczenie dla praktyki prawniczej. **Wnoszę** zatem o dalszą **procedurę** w zakresie nadania stopnia doktora **habilitowanego** Panu Mariuszowi Bidzińskiemu.

Agnieszka Bień-Kacała